

## LUONNOS

### Taustamuistio:

## EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAANKÄYTTÖSEKTORIN ILMASTOTOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISESTA

### 1. Asetusehdotuksen tausta

Hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteen saavuttaminen vaatii merkittäviä ja nopeita päästövähennystoimia kaikilla sektoreilla, ennen kaikkea energiantuotannossa ja liikenteessä, mutta myös maankäyttösektorilla tarvitaan päästöjen vähentämistä sekä hiilinielujen ja -varastojen vahvistamista. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti maankäyttösektori kytketään tällä hallituskaudella entistä tiiviimmin osaksi kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Hallitusohjelma linjaa useita maa- ja metsätaloutta sekä maankäytön muutoksia koskevia ilmastotoimia, jotka liitetään osaksi vuoden 2021 aikana valmisteltavaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kokonaisuus tukee edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Hallituskauden aikana valtiontalouden kehityksessä toimenpidekokonaisuuden toteuttamiseen on varattu 103,1 miljoonaa euroa vuosina 2020-2023.

### 2. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden tavoitteet

Hallituspuolueet asettivat hallituksen hiilineutraaliuden tiekartassa tavoitteeksi saada maankäyttösektorin lisätoimenpiteillä vähintään 3 Mt CO<sub>2</sub> päästövähennyksiä vastaava nettovaikutus vuoteen 2035 mennessä. Nettovaikutus muodostuu maankäyttösektorin nielujen ja varastojen kasvusta sekä päästöjen vähenemisestä. Maankäyttösektorin ilmastotoimilla toteutetaan myös muita kansallisia sekä EU:n ilmasto- ja ilmastokehityksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia tavoitteita.

Määrärahaa rahoitettavien maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden tavoitteena on kokonaiskestävyys huomioiden:

- vahvistaa maankäyttösektorin hiilinieluja ja -varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä,
- vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä maankäyttösektorilla
- edistää maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä
- tuottaa tavoitteisiin liittyvää tutkimustietoa ja edistää kyseisen tiedon käyttöä.

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kokonaisuus tukee näiden tavoitteiden saavuttamista. Toimenpiteitä toteutetaan seuraavissa teemakokonaisuuksissa: ilmastokestävä maatalous, ilmastokestävä metsätalous sekä maankäytön muutoksiin ja kosteikkoihin liittyvät toimet. Ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen ovat mukana poikkileikkaavana teemana kaikissa toimenpiteissä. Lisäksi tarkastellaan maankäyttösektorin hiilikompensatioita sekä kannustinjärjestelmiä.

Toimien kustannustehokas ja vaikuttava toteuttaminen edellyttää vahvaa tietopohjaa ja vaikutusarviointeja. Siksi tutkimustiedon tuottaminen ja tehokas hyödyntäminen ovat avainasemassa. Osana kokonaisuutta toteutetaan toimenpiteitä tietopohjan vahvistamiseksi, tietoa- ja tietovarainkehittämiseksi ja tehokkaan hyödyntämisen edistämiseksi maankäyttösektorin tieto-ohjelman kautta. Lisäksi tutkimustiedon lisäämiseksi toteutetaan erillinen tutkimus- ja innovaatio-ohjelma.

### **3. Asetusehdotuksen liittyminen muihin hankkeisiin ja asioihin**

Monet toimenpiteistä edistävät myös hallituksen muiden strategioiden, ohjelmien ja hankkeiden tavoitteiden toteuttamista (esimerkiksi Kansallinen metsästrategia, Biotalousstrategia, Puurakentamisen ohjelma sekä Ilmastoruokaohjelma). Maankäyttösektorin ilmastotoimia toteutetaan poikkisektoraalisesti, sekä yhteistyössä toimialojen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa.

Asetusehdotus koskee valtion talousarvion momenttia 30.40.22 (Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen). Maankäyttösektorin ilmastotoimia edistetään lisäksi nykyisillä ohjaus- ja kannustejärjestelmillä. Tuhkalannoituksella lisätään metsien kasvua. Valtioneuvoston asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n muuttamisesta mahdollistaa tuhkalannoituksen laajemman tukemisen, sillä tuhkalannoituksen edistämiseen liittyen poistui esityksen myötä vaatimus puuston ravinneepätasapainon osoittamisesta. Joutokäytössä olevien alueiden metsittäminen on yksi keino lisätä metsäpinta-alaa ja siten myös kasvattaa hiilensidontaa ja -varastointia. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuteen liittyy hallituksen esitysluonnos metsityksen tukemisen määräaikaisesta laista (ns. metsitystuki). Maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuuteen liittyen on myös valmisteilla maankäyttösektorin tutkimus ja innovaatio-ohjelman, joka on tarkoitus rahoittaa momentilta 30.01.22 (Tutkimus ja kehittäminen).

Määrärahaa on ehdotettu siirrettäväksi valtion talousarviokäsittelyn yhteydessä seuraaviin ilmastotoimenpiteitä tukeviin kokonaisuuksiin:

- Hallituksen esitys laiksi metsityksen tukemisesta on annettu eduskunnalle lokakuussa 2020 budjettilakina. Esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi on uudelle momentille 30.40.47 (Tuki joutoalueiden metsitykseen) esitetty 1,36 miljoonaa euroa. Vuosina 2021–2024 tukijärjestelmän arvioitu määrärahatarve olisi noin 16 miljoonaa euroa.
- Luonnonvarakeskusta rahoitetaan päästöjen ja nielujen raportoinnin, laskennan ja tietopohjan luotettavuuden parantamiseksi. Esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi on momentille 30.01.05 (Luonnonvarakeskuksen toimintamenot) esitetty 300 000 euroa. Neljän vuoden aikana määrärahatarve on noin 1,5 miljoonaa euroa (2020-2023).

Maatalouden ilmastotoimien toimeenpanossa tärkeimpiä välineitä ovat EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tukitoimet ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Maataloudessa ilmastotoimia on rahoitettu jo tällä EU-rahoituskaudella yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) avulla. Keskeisimmät toimenpiteet ovat rahoitettu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 kautta. YMP:tä ollaan parhaillaan uudistamassa. Uudistukseen on tulossa kahden vuoden siirtymäaika, jolloin CAP-uudistus tulisi voimaan 2023. Uuden rahoituskauden CAP-suunnitelmien rahoituksesta tulisi EU-tasolla käyttää 40 % ilmastotoimiin. Tämä maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuus toteuttaisi myös Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU:a ja tukisi YMP:ia onnistumaan ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuudesta määrärahaa ei myönnettäisi esimerkiksi toimenpiteisiin, joita rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 tai tulevan rahoituskauden CAP-suunnitelman kautta tai esimerkiksi maatalouden neuvontapalvelujen valtionavustusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) annetun asetuksen nojalla. Asetusehdotuksen 4 §:n 4 momenttiin sisällytettäisiin säännös, jonka tarkoituksena on estää päällekkäinen rahoitus julkisista varoista.

### **4. Asetusehdotuksen suhde valtionavustuslakiin ja valtioneuvoston asetuksiin**

Asetusehdotuksessa määriteltäisiin määrärahan käyttötavat. Säännös sisällytettäisiin asetusehdotuksen 3 §:ään. Maa- ja metsätalousministeriö saisi käyttää määrärahaa valtionavustuksiin ja julkisiin hankintoihin. Valtionavustuksista säädetään valtionavustuslaissa (688/2001). Laissa säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia. Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Julkisista hankinnoista on oma lainsäädäntönsä, jota määrärahan käytössä noudatettaisiin siltä osin kuin hankinnat kuuluvat lainsäädännön soveltamisalaan. Koska valtion viraston toiselle valtion virastolle osoittama määräraha ei kuulu valtionavustuslain soveltamisalaan, asetusehdotus sisältäisi säännökset määrärahan osoittamisesta valtion virastolle.

Valtionavustuksia voidaan myöntää taloudelliseen toimintaan ja muuhun toimintaan. Toisin sanoen valtionavustus voi olla valtiontukea tai muuta tukea. Tämä jaottelu näkyy myös asetusehdotuksessa. Asetusehdotuksen 7 §:ssä säädetäisiin erikseen valtionavustuksesta taloudelliseen toimintaan ja valtionavustuksesta muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Tämä jako tehdään sen vuoksi, että taloudelliseen toimintaan myönnettävällä valtiontuella tulee olla oikeusperusta, jotta se olisi EU:n valtiontukisääntöjen mukainen. Oikeusperustat, jotka asetusehdotuksessa mainitaan ja jotka ovat sovellettavissa, ovat:

- 1) tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettu komission asetus (EU) N:o 651/2014, jäljempänä yleinen ryhmäpoikkeusasetus;
- 2) tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettu komission asetus (EU) N:o 702/2014, jäljempänä maatalouden ryhmäpoikkeusasetus; tai
- 3) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettu komission asetus (EU) N:o 1407/2013, jäljempänä de minimis –asetus.

Pääsääntöisesti komission pitää hyväksyä valtiontuet. Edellä mainitut oikeusperustat ovat sellaisia, jotka sallivat valtiontuen myöntämisen ilman yksittäisen tuen tai tukiohjelman hyväksymistä. Ao. säädöksissä asetettavia vaatimuksia on noudatettava, jotta avustus on kulloinkin sovellettavan säädöksen vaatimusten mukainen.

Valtionavustus voidaan myöntää muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Kyseisten avustusten myöntämistä eivät rajoita EU:n valtiontukisäännöt.

Asetusehdotuksen 11 §:ssä mainitaan tutkimus- sekä kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen puitteista annettu komission tiedonanto (EUVL 2014/C 198/01). Tarkoituksena on, että määrärahaa voidaan käyttää kyseisen tiedonannon 2.2.2 kohdan mukaiseen yhteistyöhön. Kyseisessä tiedonannossa määritellään ne edellytykset, joiden täyttyessä yhteistyöhön osallistuvien yritysten ei katsota saavan valtiontukea. Valtiontuen kriteerejä ovat muun muassa taloudellinen toiminta ja etuus julkisista varoista. Kun yhteistyö järjestetään tiedonannon 2.2.2 luvun mukaisesti, toiminta on luonteeltaan taloudellista toimintaa, mutta kyseessä ei ole etuus. Näin ollen yhteistyön osalta ei tarvitse selvittää valtiontuen oikeusperustaa.

## **5. Keskeiset ehdotukset:**

Asetusehdotus koskee valtion talousarviossa vuosittain hallitusohjelman tavoitteeseen Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (3.1. luku) liittyvän maankäyttösektorin

ilmastotoimenpidekokonaisuuden toteuttamiseen osoitetun määrärahan käyttöä valtion talousarvion momentilta 30.40.22 (Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen).

Asetusehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö saisi käyttää määrärahaa valtionavustuksiin ja julkisiin hankintoihin sekä osoittaa määrärahaa valtion virastolle tai laitokselle. Valtionavustusten osalta määriteltäisiin oikeusperusta sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävälle valtioneutelle, että muuhun kuin taloudelliseen toimintaan myönnettävälle valtionavustukselle. Valtion virastojen ja laitosten osalta olisi tarve osoittaa määrärahaa ilmastotoimenpidekokonaisuuden tavoitteita edistävien hankkeiden toteuttamiseen joko itsenäisesti tai osana konsortiota. Rahoitus myönnetään hakemuksen perusteella.

Asetusehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö saisi käyttää määrärahaa esimerkiksi ministeriön omiin henkilöstökustannuksiin, tapahtumien ja työpajojen järjestämiseen, viestintään sekä muihin palveluiden hankintoihin, jotka edistävät maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteutusta.

Asetusehdotuksessa määriteltäisiin määrärahan käytön tavoitteet ja määriteltäisiin rahoitettavat toimenpiteet. Määrärahalla rahoitettaisiin hankkeita ja toimenpiteitä, joiden avulla vähennetään kasvihuonekaasujen päästöjä maa- ja metsätaloudessa sekä muussa maankäytössä, lisätään hiilinieluja ja –varastoja, edistetään maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön sopeutumista ilmastomuutokseen sekä tuotetaan niihin liittyvää tutkimustietoa ja edistetään kyseisen tiedon käyttöä. Lisäksi vahvistettaisiin maankäyttösektorin ilmastotoimia koskevaa tietopohjaa, tietoon perustuvaa päätöksentekoa sekä tuettaisiin toimenpiteiden vaikutusten arviointia ja seuranta. Rahoitettavilla toimilla etsittäisiin ja toteutettaisiin kustannustehokkaita toimenpiteitä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi sekä Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla tuettaisiin varautumista ilmastomuutoksen vaikutuksiin maankäyttösektorilla mm. parantamalla riskienhallintaa ja näin vähentämällä ilmatoriskien aiheuttamia kustannuksia tulevaisuudessa.

Asetusehdotuksessa määriteltäisiin rahoitettavien hankkeiden ja toiminnan hyväksyttävät kustannukset. Asetusehdotuksessa säädettäisiin rahoituksen hakemisesta sekä rahoituksen käytön selvityksestä. Asetusehdotus olisi voimassa vuoden 2025 loppuun saakka.

## **6. Asetusehdotuksen pääasialliset vaikutukset**

### *6.1. Ilmastovaikutukset*

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden tavoitteena on saada vähintään 3 Mt CO<sub>2</sub> päästövähennyksiä vastaavat nettovaikutukset vuoteen 2035 mennessä. Vähennys muodostuu maankäyttösektorin nielujen ja varastojen kasvusta- sekä päästöjen vähentämisestä. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin varatulla määrärahalla edistetään osaltaan tavoitteen toteutumista rahoittamalla teemaan liittyviä hankkeita ja toimenpiteitä. Toimenpiteitä arvioidaan ja edistetään kokonaiskestävyyden kaikki osa-alueet huomioiden (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen).

Ilmastovaikutuksia maankäyttösektorilla voidaan maataloudessa saavuttaa mm. edistämällä hiiltä sitovia ja varastoivia sekä päästöjä vähentäviä viljelytapoja, -tekniikoita, tuotteita ja palveluja. Toimenpiteillä vähennetään turvepeltojen viljelyn päästöjä (mm. monivuotiset ympäristönurmet, säätösalaojitus), lisätään hiilensidontaa ja -varastointia kivennäismailla, kehitetään kosteikkoviljelyä ja edistetään kosteikkoviljelytuotteiden markkinoita, monipuolistetaan viljelyä, lisätään viljelykiertoja sekä edistetään korkean jalostusarvon tuotteita, sekä edistetään aloitteita ja toimenpiteitä peltomaan hiilensidonnan lisäämiseksi kansainvälisesti (mm. 4/1000 aloite). Metsätaloudessa ilmastovaikutuksia voidaan saavuttaa ylläpitämällä ja vahvistamalla metsien hiilinieluja, huolehtimalla metsien hoidosta, kasvukyvystä ja

terveydestä sekä edistämällä monipuolisia metsien kasvatus- ja käsittelytapoja. Osana toimenpidekokonaisuutta metsänhoitosuosituksen päivitetään tukemaan ilmastovaikutusten saavuttamista. Huomiota kiinnitetään turvemaiden ilmastokestävään metsänhoitoon. Pitkään hiiltä sitovien puutuotteiden tuotekehitystä ja tutkimusta edistetään. Toimenpidekokonaisuudessa selvitetäisiin myös heikkotuottoisten ja aktiivisen käytön ulkopuolella olevien ojitettujen alueiden uudelleen vettämisen ilmastohyödyt ja edistettäisiin kosteikkojen perustamista. Hiilikompensaatioiden ja hiilimarkkinoiden soveltuvuutta tukemaan ilmastotavoitteita selvitetäisiin ja kehitettäisiin.

Ilmastotavoitteen saavuttamista tukevat toimenpidekokonaisuuden rahoitettavien hankkeiden lisäksi esimerkiksi hallituksen esitys joutoalueiden metsityksestä, asetus kestävän metsätalouden rahoituslain määräaikaisesta muutoksesta (tuhkalannoitus) sekä Metsähallituksen tulostavoitteissa kirjatut toimenpiteet.

Maankäyttösektorin eri ilmastotoimien potentiaalista vaikuttavuutta pyritään arvioimaan hankkeen toteutuksen yhteydessä nykyistä tutkimustietoa kokoamalla, asiantuntija-arvioilla, sekä valmiina käytettävissä olevia mallinnusmenetelmiä soveltaen. Alustava vaikuttavuusarvio on tekeillä Luonnonvarakeskuksessa ja sen perusteella tullaan tarkentamaan toimenpiteitä ja laatimaan lisäselvityksiä.

## *6.2. Vaikutukset valtion talouteen*

Hallituskauden aikana valtiontalouden kehityksessä toimenpidekokonaisuuden toteuttamiseen on varattu 103,1 miljoonaa euroa vuosina 2020-2023. Tästä rahoituksesta osa on tarkoitus siirtää talousarviokäsittelyiden yhteydessä eri momenteille, joiden käyttötarkoitus tukee kokonaisuuden toteuttamista (edellä tarkemmin kohdassa 3. asetuksen suhde muihin hankkeisiin).

Momentille 30.40.22 vuosittain myönnettävää määrärahaa on suunniteltu käytettävän seuraaviin teemoihin:

- Määrärahasta noin puolet tarvitaan ilmastokestävän maa- ja metsätalouden toimintatapojen kehittämiseen ja edistämiseen erilaisten kehittämis- ja tiedonsiirtohankkeiden sekä muiden toimenpiteiden kautta.
- Määrärahaa käytetään lisäksi seuraaviin teemoihin liittyviin toimenpiteisiin:
  - Maankäytön muutoksiin ja kosteikkoihin liittyviin toimiin.
  - Maankäyttösektorin hiilimarkkinoiden toiminnan kehittämiseen, taustatiedon tuottamiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen.
  - Tietopohjan vahvistamiseen maankäyttösektorin tieto-ohjelman puitteissa. Tietopohjan vahvistaminen sisältää tietojärjestelmien kehittämistä, tiedon laadun parantamista ja toimijoiden yhteistyön edistämistä sekä tietotuotteiden kehittämistä.
  - Viestintää ja vuorovaikutusta, koulutusta ja osaamisen kehittämistä, sekä kokonaisuuden koordinaatiota.
  - Lisäksi varaudutaan rahoittamaan EU- ja kansainvälistä yhteistyötä (YK:n ilmastomuutosta koskevan puitesopimuksen ja Pariisin ilmastopöytäkirjan, sekä EUn ilmastopolitiikan ja lainsäädännön edellyttämien tehtävien toteuttaminen, 4/1000 aloite maaperän hiilensidonnan edistämiseksi).

## *6.3. Muut taloudelliset vaikutukset*

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden osana rahoitettavat hankkeet ja toiminta edistäisivät sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää kohti vihreää taloutta. Määrärahalla rahoitettavia toimenpiteitä toteutettaisiin eri puolilla Suomea, joten niiden positiivinen ja kannustava vaikutus kohdistuisi aluetalouteen

ympäri maata. Hankkeilla tavoiteltaisiin ilmastohyötyjä vahvistamalla maankäyttösektorin hiilinieluja ja -varastoja sekä vähentämällä päästöjä, mutta hankkeilla voisi olla myös pidemmän tähtäimen taloudellista hyötyä maanomistajille. Ilmastomuutokseen varautuminen pienentää ilmastoriskejä ja niiden toteutumisen kustannuksia maa- ja metsätaloudessa. Metsien lisääntyneen kasvun myötä metsänomistajat voivat hyötyä myös taloudellisesti. Toimet ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, esimerkiksi kasvitautien ja metsätuhojen ehkäisemiseksi vahvistavat myös osaltaan maa- ja metsätalouden harjoittajien elinkeinon edellytyksiä.

Määrärahan käytöllä olisi kannustavaa vaikutusta niihin maankäyttösektorilla toimiviin yrityksiin, jotka tulisivat toteuttamaan rahoituksen kohteena olevaa toimintaa. Avustusten lähtökohtana olisivat avoimet haut. Avustus taloudelliseen toimintaan voisi kohdistua tutkimus- ja kehittämistoimintaan, innovaatioihin, koulutukseen, maatalouden neuvontapalveluihin tai tietämyksen siirtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin maa- ja metsätaloudella.

Hankkeiden taloudelliset vaikutukset keskittyisivät alkuvaiheessa erityisesti tutkimus ja kehittämistoimintaan, sillä tarve tutkimus- ja kehittämistoimenpiteille sekä siihen liittyvään tietopohjan kehittämiseen on suuri. Määrärahan käytöllä olisi taloudellista vaikutusta aihepiiriin parissa toimiviin tutkimuslaitoksiin ja korkeakouluihin.

Taloudellista vaikutusta olisi myös viestinnän, koulutuksen ja tiedonsiirron parissa toimiville maa- ja metsätalouden organisaatioille, kun tietoa ilmastokestävästä käytänteistä jalkautetaan. Ilmastokestävien menetelmien yleistymisen myötä, myös näihin liittyvien toimenpidesuoritteiden kysyntä voisi kasvaa, tuoden lisää työtä maa- ja metsäpalveluyrittäjille, koneyrityksille sekä maa- ja metsätalouden neuvontaan keskittyville organisaatioille.

Määrärahaa voitaisiin myöntää myös kunnan tai maakunnan lakisääteiseen tehtävään tai Suomen metsäkeskuksen julkishallinnolliseen tehtävään liittyvään kehittämishankkeeseen, joka edistäisi maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteuttamista. Rahoituksella olisi kannustava vaikutus näiden tahojen osallistumiseen maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kehitystyöhön.

Rahoitettavista teemoista kosteikkoihin liittyvä tutkimus- ja kehitystyö sekä hiilikompensaatiomarkkinoiden kehittyminen voisivat myös avata uusia ansaintamahdollisuuksia maanomistajille ja alalla toimiville yrityksille.

#### *6.4. Vaikutukset viranomaisten toimintaan*

Maankäyttösektorin tietovarantojen kehittäminen voisi parantaa maankäyttösektorin viranomaistoiminnan ja valvonnan edellytyksiä Suomen metsäkeskuksessa ja Ruokavirastossa. Hanketoiminnan rahoitusta voitaisiin tarpeen mukaan myöntää kyseisten tahojen kehittämistoimintaan.

Maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuudella kehitettäisiin tietopohjaa ja edistettäisiin ilmastoystävällisiä ratkaisuja maankäyttösektorilla. ELY-keskusten asiantuntemusta tarvittaisiin kokonaisuuden toteuttamisessa sekä jalkauttamisessa aluetasolla ja tämä pyrittäisiin huomioimaan yhteisissä keskusteluissa virastojen kanssa.

Ratkaisujen kehittämistä ja tietopohjan vahvistamista voitaisiin tehdä yhteistyössä kuntien ja maakuntien kanssa, joten toimenpidekokonaisuudella pyrittäisiin tukemaan näiden toimijoiden edellytyksiä maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseen paikallistasolla. Kunnat ja maakunnat ovat merkittäviä maankäytön suunnittelijoita ja maankäyttösektorilla toteutettavat ilmastotoimenpiteet kytkeytyisivät tähän vahvasti. Myös näille tahoille voitaisiin myöntää avustuksia kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseen.

### *6.5. Asetusehdotuksen perusteella rahoitettavien toimenpiteiden ympäristövaikutukset*

Ilmastonmuutoksella ja maankäyttösektorilla toteutettavilla ilmastotoimenpiteillä voi olla vaikutuksia ympäristöön erityisesti monimuotoisuuden sekä vesistöjen näkökulmasta, eikä kaikkia vaikutuksia tunneta. Tästä johtuen osana toimenpidekokonaisuutta parannettaisiin tietämystä ilmastotoimien ympäristövaikutuksista ja kehitettäisiin toimenpiteitä pienentämään näitä vaikutuksia. Tietoa tarvitaan ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden ja toimenpiteiden synergioista ja mahdollisista ristiriidoista. Aihetta tultaisiin kokonaisuudessa tarkastelemaan ja tätä kautta ympäristövaikutuksia pystyttäisiin paremmin huomioimaan. Merkittävässä roolissa rahoitettavissa hankkeissa ja toiminnassa olisi sopeutuminen ilmastonmuutoksen luonnossa aiheuttamiin muutoksiin.

Turvemaiden maa- ja metsätalouden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen sekä vesistöihin pienennettäisiin hankekokonaisuuden kehittämistoimien avulla. Maataloudessa esimerkiksi viljelykäytäntöjen monipuolistamisella pyritään pienentämään toiminnan ympäristövaikutuksia. Metsien kasvua voidaan edistää monin keinoin. Toimenpiteiden mahdollisia ympäristövaikutuksia, pyritäisiin minimoimaan ja välttämään panostamalla tutkimukseen ja vastuullisten käytäntöjen jalkautuksella. Metsien käsittelyä pyritäisiin monipuolistamaan esimerkiksi kehitys- ja neuvontahankkeiden avulla ja tutkimusta tehdään jatkuvan kasvatuksen vaikutuksista sekä merkityksestä ja sekametsätalouden edistämisestä. Hiilikompensaatiohankkeet voivat tarjota mahdollisuuksista sovittavaa yhteen ilmastotavoitteita luonnon monimuotoisuuden ja vesien suojelun tavoitteiden kanssa. Tätä mahdollisuutta selvitetään ja kehitetään osana maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteitä.

### *6.6. Muut yhteiskunnalliset vaikutukset*

Maankäyttösektorilla on merkittävä rooli yhteiskunnan ja kuluttajien monien tarpeiden tyydyttäjänä. Maatalous tuottaa ruokaa ja muita raaka-aineita. Kotimaisella tuotannolla vahvistetaan omavaraisuutta. Metsätalous puolestaan tuottaa raaka-aineita uusiutuviin tuotteisiin ja hyödykkeisiin. Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan biotalouden osuus kansantalouden arvonlisäyksestä vuonna 2018 oli noin 12 prosenttia eli 25,2 miljardia euroa. Maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuuden toimenpiteillä tuetaan maa- ja metsätalouden toimijakenttää ilmastokestävien toimintamallien toteuttamisessa. Tämä edistää kotimaista ruuan- ja raaka-aineiden tuotantoa sekä osaltaan pitkäaikaisten puutuotteiden kehitystä ja tuotantoedellytyksiä. Pitkäikäisten puutuotteiden roolia ilmastotoimenpiteiden kokonaisuudessa edistetään.

Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteillä on merkittävä vaikutus maaseudun elinvoimaan ja huoltovarmuuden säilyttämisen kannalta. Maankäyttösektorin toimenpiteet kohdistuvat suurelta osin maaseudulle, josta löytyy ratkaisuja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tämä korostaa maaseudun merkitystä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, joka osaltaan voi lisätä myös maaseudun ja maaseutuelinkeinojen arvostusta yhteiskunnassa. Ilmastotoimien toteutus lisää toimeliaisuutta maaseudulla maa- ja metsätaloudessa. Ilmastokestävien käytäntöjen tehokkaassa toteutuksessa ja suunnittelussa maaseudun aluerakenteen suunnittelun kehittäminen on tärkeää. Tätä voidaan toteuttaa muun muassa edistämällä tilusjärjestelyitä ja erilaisia yhteistoimintamekanismeja aluetasolla.

Rahoitettavassa kokonaisuudessa edistetään maankäyttösektorin tutkimus- ja kehittämistyötä, joiden tuloksista hyötyvät päätöksentekijät, maa- ja metsätalouden toimijat sekä maanomistajat. Laajempaa yhteiskunnallista hyötyä tulee lisääntyneestä maankäyttösektorin ilmastotoimiin liittyvästä tietopohjasta.

Toimenpidekokonaisuudessa selvitetään maankäyttösektorin hiilimarkkinoiden sekä vastuullisten ja kestävien hiilivuokrausjärjestelmien käyttöönottoa ja toimivuutta. Lisääntynyt tieto erilaisten hiilikompensaatiohankkeiden ja toimenpiteiden vaikutuksesta ilmastonmuutoksen hillintään auttaa sekä hiilimarkkinoista kiinnostuneita kuluttajia sekä yrittäjiä.

## 7. Yksityiskohtaiset perustelut

**1 §. Soveltamisala.** Asetusehdotuksen soveltamisalana olisi maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuteen valtion talousarviossa momentille 30.40.22 (*luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*) vuosittain osoitettavien määrärahojen käyttö. Määräraha liittyy pääministeri Sanna Marinin Hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (luku 3.1.) sisältyvän tavoitteen hiilinieluja ja varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä kuuluvan maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman valmisteluun ja toimenpiteiden toteutukseen.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on vuoden 2020 talousarvioesitykseen liittyvässä mietinnössään (VaVM 20/2019 vp) todennut, että valtion talousarvion momentti 30.40.22 antaa hyvät mahdollisuudet useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Kyseessä on kulutusmenomomentti, jonka perusteluosio mahdollistaa myös avustusten myöntämisen.

Asetusehdotuksessa säädettäisiin edellä mainittuihin liittyen tarkemmin määrärahan käytöstä.

**2 §. Määritelmät.** Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi asetusehdotuksessa käytetty termi: maankäyttösektori. Asetusehdotuksessa maankäyttösektorilla tarkoitetaan kansallisessa kasvihuonekaasujen inventaariossa käytettävän maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous - sektorin mukaisia maankäyttöluokkia, joita ovat metsämaa, viljelysmaa, ruohikkoalueet, kosteikot, rakennetut alueet sekä muu maa. Kyseiset luokitukset perustuvat IPCC:n (Hallitusten välinen ilmastonmuutos Paneeli) 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories -menetelmäohjeisiin, joita käytetään kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien raportoinnissa YK:n ilmastosopimukselle (Revision of the UNFCCC reporting guidelines on annual inventories for Parties included in Annex I to the Convention (Decision 24/CP.19)). Kansallisella kasvihuonekaasujen inventaariolla seurataan vuosittain Suomen päästöjä eri sektoreilla. Kansallinen kasvihuonekaasujen inventaariojärjestelmä on määritelty ilmastolain (609/2015) 5§:ssä.

**3 §. Määrärahan käyttötavat.** Pykälässä määriteltäisiin määrärahan käyttötavat. Pykälän 1 momentin mukaisesti määrärahaa saisi käyttää valtionavustusten myöntämiseen, julkisiin hankintoihin hankintalain mukaisesti sekä määrärahan osoittamiseen valtion virastolle tai laitokselle. Siitä, kuinka valtion viraston tai laitoksen toteuttaman toiminnan rahoitus pidetään erillään tämän asetuksen perusteella osoitetusta määrärahasta, kuvataan tarkemmin tämän muistion 10 §:n yksityiskohtaisissa perusteissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että maa- ja metsätalousministeriö saisi käyttää määrärahaa ministeriön omiin henkilöstökustannuksiin ja erilaisten palveluiden hankintaan, silloin kun ne liittyvät määrärahan käyttötarkoitukseen. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kokonaisuus on laaja ja sen koordinoimiseksi sekä toimenpiteiden yhteensovittamiseksi tarvitaan henkilöstöresursseja maa- ja metsätalousministeriössä. Toimenpidekokonaisuuden osana toteutetaan erilaisia yleisötilaisuuksia, seminaareja ja muita sidosryhmiä osallistavia tilaisuuksia sekä viestitään kokonaisuudesta. Tästä syystä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö saisi käyttää määrärahaa myös teemaa tukevien palvelujen hankintaan.

**4 §. Määrärahan käytön yleiset edellytykset.** Pykälässä säädettäisiin määrärahan käytön yleisistä edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan määrärahan käyttö perustuisi kokonaisharkintaan ja rahoituspäätös perustuisi arvioon hankkeiden odotetusta vaikuttavuudesta, kustannustehokkuudesta, laadusta ja toteuttamiskelpoisuudesta. Hankkeiden tulisi edistää ilmastotoimenpiteitä kokonaiskestävyyden näkökulmasta eli huomioida niin taloudelliset, ekologiset kuin sosiaaliset näkökulmat.

Arvio yleisistä edellytyksistä tehdään hankesuunnitelmassa esitettyjen tietojen perusteella ja siksi pykälässä ehdotetaan lueteltavaksi seuraava seikat, jotka hankesuunnitelmasta tulee ilmetä: vaikutukset ilmastotavoitteisiin sekä hankkeen taloudellinen ja muu yhteiskunnallinen merkitys; hankkeeseen osallistuvien henkilöiden asiantuntemus ja hankkeen organisointi ja suunnitelma tulosten viemisestä käytäntöön.

Pykälän 2 momentin mukaan määrärahalla tehdyissä julkisissa hankinnoissa tulisi kiinnittää huomiota palvelun vaikuttavuuteen sekä kustannustehokkuuteen, laatuun ja toteuttamiskelpoisuuteen.

Pykälän 3 momentissa rajattaisiin määrärahalla rahoitettavien toimenpiteiden toteuttajiksi tahot, joilla on rahoitettavaan hankkeeseen tai toimintaan liittyvää asiantuntemusta ja kokemusta.

Pykälän 4 momentti liittyy päällekkäisen rahoituksen estämiseen. Maa- ja metsätalousministeriön tulisi varmistaa, ettei tämän asetuksen nojalla myönnetä valtionavustusta, tehdä julkista hankintaa tai osoiteta valtion virastolle tai laitokselle määrärahaa siten, että rahoitus on päällekkäistä muun julkisen rahoituksen kanssa. Säännöksellä pyritään estämään se, että julkisista varoista rahoitettaisiin samanlaisia hankkeita eri viranomaisen toimesta. Asetusehdotuksen suhdetta muuhun julkiseen rahoitukseen on kuvattu edellä tämän muistion 3. kohdassa (asetusehdotuksen liittyminen muihin hankkeisiin ja asioihin).

**5 §. Määrärahan käytön tavoitteet.** Pykälässä säädettäisiin määrärahan käytön tavoitteista. Näiden tavoitteiden taustalla on yksi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategisista kokonaisuuksista; 3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Kyseisen kokonaisuuden tavoitteena 3 on, että hiilinieluja ja varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että määrärahalla rahoitettavien toimenpiteiden ja hankkeiden tavoitteena on edistää toimia, joiden avulla maankäyttösektorilla vähennetään kasvihuonekaasujen päästöjä, lisätään hiilinieluja ja –varastoja, edistetään maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä tuotetaan edellisiin tavoitteisiin liittyvää tutkimustietoa ja edistetään kyseisen tiedon käyttöä. Lisäksi vahvistettaisiin maankäyttösektorin ilmastotoimia koskevaa tietopohjaa, tietoon perustuvaa päätöksentekoa sekä tuetaan toimenpiteiden vaikutusten arviointia ja seuranta.

**6 §. Rahoitettavat toimenpiteet.** Pykälässä säädettäisiin rahoitettavista toimenpiteistä. Toimenpiteillä etsittäisiin ja toteutettaisiin kustannustehokkaita toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimien kustannustehokas ja vaikuttava toteuttaminen edellyttävät muun muassa vahvaa tietopohjaa ja vaikutusarviointeja, ja siksi tutkimustiedon tuottaminen ja tehokas hyödyntäminen ovat avainasemassa. Rahoitettavien toimenpiteiden tavoitteena olisi tukea varautumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin maa- ja metsätaloudessa mm. parantamalla riskienhallintaa ja samalla vähentämällä ilmastoriskien aiheuttamia kustannuksia tulevaisuudessa. Näiden seikkojen pohjalta ehdotetaan rahoitettaviksi toimenpiteiksi pykälän 1 momentin 1-11 kohdassa lueteltuja toimia ja kohdassa 12) muut vastaavat tämän asetusehdotuksen tavoitteita edistävät toimenpiteet.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että määrärahaa saisi käyttää myös kohdissa 1-12 lueteltuihin toimenpiteisiin liittyvään viestintään ja vuorovaikutukseen, tietämyksen siirtoon, neuvontaan ja koulutukseen. Tämä edistäisi toimenpiteiden jalkautumista käytännön toimintaan.

**7 §. Valtionavustus taloudelliseen toimintaan.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, joiden puitteissa valtionavustusta voitaisiin myöntää taloudelliseen toimintaan. Tällöin kyse on valtioneudesta. Asetusehdotuksen suhdetta valtionavustuslakiin ja valtioneukisääntöihin on tarkasteltu edellä tämän muistion 4 luvussa.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että taloudelliseen toimintaan ei voitaisi myöntää valtionavustusta, ellei se olisi Euroopan unionin valtioneukisääntöjen mukaista. Tästä syystä asetusehdotuksessa säädettäisiin valtioneuden oikeusperustoista. Niitä olisivat yleinen ryhmäpoikkeusasetus, maatalouden ryhmäpoikkeusasetus ja de minimis –asetus.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, mihin tukimuotoihin valtionavustusta voitaisiin myöntää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tai maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla. Tukimuodoista käytettäisiin pykälän 2 momentissa samaa termiä kuin asianomaisessa ryhmäpoikkeusasetuksessa. Pykälän 2 momentti sisältää viiden kohdan luettelon tukimuodoista. Ne ovat seuraavat (suluissa ao. oikeusperusta):

- 1) tutkimus- ja kehittämishankkeet (yleinen ryhmäpoikkeusasetus 25 artikla),
- 2) pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus 28 artikla),
- 3) koulutustuki (yleinen ryhmäpoikkeusasetus 31 artikla),
- 4) tuki neuvontapalveluihin (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus 22 artikla sekä artikla 39) ja
- 5) tietämyksen siirtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin tarkoitettu tuki (maatalouden ryhmäpoikkeusasetus 38 artikla)

Pykälän 3 momentin mukaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla myönnettävän avustuksen tulisi täyttää kyseisen ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetyt yleiset edellytykset ja kyseessä olevaa tukimuotoa koskevat erityiset edellytykset. Vastaavalla tavalla maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla myönnettävän avustuksen tulisi täyttää kyseisen ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetyt yleiset edellytykset ja kyseessä olevaa tukimuotoa koskevat erityiset edellytykset.

Valtionavustuksen myöntäminen yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla tarkoittaa, että avustuksen myöntämiseen sovelletaan suoraan ao. ryhmäpoikkeusasetuksia. Kyseisten asetusten rakenne on lähes samanlainen (ryhmäpoikkeusasetuksissa sama 1-9 artiklojen otsikointi ja numerointi). Asetusten I luvussa säädetään yhteisistä säännöksistä, jotka koskevat kaikkia kyseisen asetuksen tukimuotoja. Yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetään ensinnäkin siitä, milloin tukijärjestelmiä, tukijärjestelmistä myönnettyä yksittäistä tukea ja tapauskohtaista tukea ei tarvitse ilmoittaa komissiolle (3 art.). Ilmoittaminen tarkoittaa käytännössä hyväksymismenettelyä. Yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetään ilmoituskynnysarvoista (4 art.). Se tarkoittaa, että asetusta ei sovelleta yksittäiseen tukeen, jonka bruttoavustusekvivalentti ylittää tiettyä tukimuotoa koskevan euromääräisen kynnysarvon. Yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetään myös tuen läpinäkyvyydestä (5 artikla) ja tuen kannustavasta vaikutuksesta (6 artikla). Asetusehdotus koskee avustuksia, jotka ovat ryhmäpoikkeusasetusten määritelmien mukaan läpinäkyviä tukia. Tuen kannustavuus taas tarkoittaa, että kirjallinen hakemus tulee jättää ennen töiden tai toiminnan aloittamista. Tuen kannustavuuden edellytyksenä on myös se, että hakemus sisältää ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt vähimmäistiedot. Yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetään lisäksi tuki-

intensiteetistä ja tukikelpoisista kustannuksista (7 artikla) ja kasautumisesta (8 artikla). Tuki-intensiteettiä ja tukikelpoisia kustannuksia koskevassa artiklassa säädetään tuki-intensiteetin ja tukikelpoisten kustannusten laskentatavasta. Kutakin tukimuotoa koskeva tuki-intensiteetti ja tukikelpoiset kustannukset käyvät ilmi asianomaista tukimuotoa koskevista erityisistä edellytyksistä. Tukien kasautumista koskeva sääntely kytkeytyy tuki-intensiteettiä ja tukikelpoisia kustannuksia koskevaan sääntelyyn. Tuki-intensiteetin laskennassa tulee ottaa huomioon kaikki yrityksen saamat valtiontuet kyseiseen hankkeeseen. Tukien kasautumista koskeva artikla on yksityiskohtainen. Asetusehdotus ei sisällä pykälää, joissa säädettäisiin tarkemmin yleiseen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvista yleisistä edellytyksistä, koska EU-asetuksen säännöksiä ei lähtökohtaisesti saa toistaa kansallisessa lainsäädännössä ja koska EU-asetusta ei myöskään yleensä saa selittää kansallisella sääntelyllä. Tuen myöntäjä eli maa- ja metsätalousministeriö soveltaa siten suoraan yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvun artikloja tukea myöntäessään. Sama koskee ryhmäpoikkeusasetuksissa kutakin tukimuotoa koskevia erityisiä edellytyksiä. Ryhmäpoikkeusasetusta sovelletaan sellaisenaan. Edellä olevaan liittyen pykälän 3 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä viitattaisiin ryhmäpoikkeusasetusten yleisiin ja erityisiin edellytyksiin.

Lisäksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että silloin, kun valtionavustuksen oikeusperustana on de minimis -asetus, avustuksen tulisi täyttää kyseisessä asetuksessa säädetyt edellytykset. De minimis -asetuksen mukaan enintään 200 000 euron tuki, joka myönnetään yritykselle kolmen peräkkäisen verovuoden kuluessa, on merkitykseltään niin vähäistä, ettei siitä tarvitse tehdä ennakkoilmoitusta komissiolle. Enimmäismäärässä tulee huomioida kyseisen jäsenvaltion kaikkien eri viranomaisten kyseisenä ajanjaksona de minimis -tukena myöntämä rahoitus. De minimis -asetuksessa on yksityiskohtaiset säännökset niistä edellytyksistä, joiden tulee täytyä, että tuki voidaan jättää ilmoittamatta komissiolle. Kuten edellä on yleisen ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetusten osalta todettu, tarkoituksena on, että de minimis -asetusta sovelletaan sellaisenaan. Perusteet sille, ettei EU-asetuksen säännöksiä toisteta asetusehdotuksessa, on todettu edellä pykälän 3 momentin ensimmäisen ja toisen virkkeen perusteluissa.

**8 §. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä.** Pykälässä säädettäisiin taloudelliseen toimintaan myönnettävän valtiontuen enimmäismäärästä. Pykälän 1 momentin mukaan de minimis -asetuksen nojalla myönnettävän tuen enimmäismäärä olisi 90 prosenttia hankkeen tai toiminnan kustannuksista. Tukimuotokohtaiset tuki-intensiteetit eli käytännössä asianomaisten tukimuotojen tuen enimmäismäärät määritellään yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa sekä maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa ja tästä syystä pykälän 2 momentissa ainoastaan viitattaisiin kyseisiin EU-asetuksiin. Tukien enimmäismäärät ja ao. säädösperusta käyvät ilmi seuraavasta taulukosta (taulukko 1):

Taulukko 1. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärät.

| Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen artikla                                                              | Luokat                              | Tuen enimmäismäärä         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|----------------------------|
| Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnettävä tuki (artikla 25)                                    | Perustutkimus                       | 100 %                      |
|                                                                                                     | Teollinen tutkimus                  | 50 %                       |
|                                                                                                     | -PK yritykset                       | 60 %                       |
|                                                                                                     | -Pienet yritykset                   | 70 %                       |
|                                                                                                     | - Todellinen yhteistyö              | 65 %                       |
|                                                                                                     | Kokeellinen kehittäminen            | 25 %                       |
|                                                                                                     | -keskisuuret yritykset              | 35 %                       |
|                                                                                                     | -Pienet yritykset                   | 45 %                       |
|                                                                                                     | - Todellinen yhteistyö <sup>1</sup> | 40 %                       |
|                                                                                                     | Toteutettavuustutkimus              | 50 %                       |
|                                                                                                     | -PK yritykset                       | 60 %                       |
|                                                                                                     | -Pienet yritykset                   | 65 %                       |
|                                                                                                     |                                     |                            |
| Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki (artikla 28)                                              | patentit ja henkilöstö              | 50 %                       |
|                                                                                                     | neuvonta                            | 100 %                      |
|                                                                                                     |                                     |                            |
| Koulutustuki (31 artikla)                                                                           | perustuki                           | 50 %                       |
|                                                                                                     | alentunut työkyky                   | 60 %                       |
|                                                                                                     | keskisuuret                         | 60 %                       |
|                                                                                                     | pienet                              | 70 %                       |
|                                                                                                     |                                     |                            |
| Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artikla                                                          |                                     |                            |
|                                                                                                     |                                     |                            |
| Tuki neuvontapalveluihin (artikla 22)                                                               | neuvontatuki                        | 1500 euroa / neuvontakerta |
| Tietämyksen siirtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin metsätalousalalla tarkoitettu tuki (artikla 38) | ammattillinen koulutus              | 100 %                      |
|                                                                                                     | tiedon hankkiminen                  | 100 %                      |
|                                                                                                     | esittelytoiminta                    | 100 %                      |
|                                                                                                     | tiedotustoiminta                    | 100 %                      |
|                                                                                                     |                                     |                            |
| Neuvontapalveluihin metsäalalla tarkoitettu tuki (artikla 39)                                       | neuvontatuki                        | 1500 euroa / neuvontakerta |

**9 §. Valtionavustus muuhun kuin taloudelliseen toimintaan.** Pykälässä säädettäisiin valtionavustuksesta muuhun kuin taloudelliseen toimintaan. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan tavaroiden tai palvelujen tarjoamista markkinoilla. Pykälän nojalla voitaisiin myöntää avustusta kunnan tai maakunnan lakisääteiseen tehtävään liittyviin hankkeisiin sekä Suomen metsäkeskuksen julkiseen hallintotehtävään liittyviin

hankkeisiin. Suomen metsäkeskuksen hallintotehtävistä säädetään Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011).

Hankkeiden rahoituksessa käytetään kokonaisharkintaa ja omarahoitusosuudet luetaan hanketoimijoiden eduksi. Avustuksen enimmäismääräksi ehdotetaan 90 prosenttia hankkeen tai toiminnan kustannuksista.

Suomen metsäkeskuksen osalta enimmäismääräksi ehdotetaan 100 prosenttia hankkeen tai toiminnan kustannuksista. Suomen metsäkeskus hoitaa lakisääteisiä julkisia hallintotehtäviä, jotka rahoitetaan kokonaisuudessaan momentilta 30.40.46. Julkisten hallintotehtävien vaikuttavuutta parantava harkinnanvarainen kehitystoiminta tulee vastaavasti rahoittaa kokonaisuudessaan tarkoitukseen osoitetulla valtionavustuksella. Tällä pyritään varmistamaan, että samaa toimintaa ei rahoiteta usealta valtion talousarvion eri määrärahamomentilta. Tämän asetusehdotuksen nojalla myönnettävillä avustuksilla on tarkoitus mahdollistaa Metsäkeskuksen osallistuminen ilmastotoimenpiteiden tavoitteita edistävien hankkeiden toteutukseen joko osana konsortiota tai itsenäisenä hakijana.

**10 §. Hyväksyttävät kustannukset.** Pykälässä määriteltäisiin rahoitettavan hankkeen tai toiminnan hyväksyttävät kustannukset. Pykälän 1 momentin mukaan hyväksyttäviksi kustannuksiksi katsottaisiin avustettavan toiminnan tai hankkeen kannalta tarpeelliset ja määrältään kohtuulliset kustannukset. Pykälän 1 momentin toisesta virkkeestä kävisi ilmi toiminnan tai hankkeen toteuttamisessa avustuksen saajalle syntyneiden tulojen vaikutus rahoituksen määrään.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin kirjanpitolakiin (1336/1997), kirjanpitoasetukseen (1339/1997) ja hyvään kirjanpitotapaan kustannusten kirjaamisen osalta.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on vakiintunut käytäntö sen suhteen, millaisia ehtoja ja rajoituksia käytetään valtionavustuksissa. Pykälän 3 momentissa viitattaisiin edellä olevaan liittyen ministeriön ohjeisiin, jotka koskevat yleis- ja erityisavustuksia.

Pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat ohjeet hyväksyttävistä kustannuksista, kun kyse on määrärahan osoittamisesta virastolle tai laitokselle. Maa ja metsätalousministeriön ohjeiden mukaisesti rahoitettavaa hanketta varten perustetaan erillinen kustannuspaikka ja seuranta valtion virastossa tai laitoksessa. Maankäyttösektorin kokonaisuudesta momentilta 30.40.22 ei rahoiteta virastojen tai laitosten perustoimintaa eli tulossopimuksen mukaista perusrahoituksella toteutettavaa toimintaa, jonka rahoitus tapahtuu ko. laitoksen tai viraston toimintamenomomentilta. Ohjeistuksen mukaisesti yleishallinnon kulut ja muut hankkeelle jaettavat kustannukset hyväksytään siltä osin kuin ne kohdennetaan hankkeen toteuttamiseen.

**11 §. Riippumaton tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä yhteistyö.** Komissio on antanut tiedonannon puitteista tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtioneutelle (EUVL 2014/C 198/01). Tiedonannon 2.2.2 luku koskee yhteistyötä yritysten kanssa. Tiedonannon 28 kohdan mukaan yhteistyöhön osallistuvat yritykset eivät saa epäsuoraa valtioneutkea, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) osallistuvat yritykset vastaavat hankkeen kaikista kustannuksista; tai
- b) yhteistyön tuloksia, jotka eivät johda immateriaalioikeuksiin, voidaan levittää laajasti ja kaikki tutkimusorganisaatioiden tai -infrastruktuurien toiminnasta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet kohdennetaan kyseisille yhteisöille; tai

- c) hankkeesta mahdollisesti syntyvät immateriaalioikeudet ja niihin liittyvät käyttöoikeudet jaetaan yhteistyökumppaneiden kesken tavalla, joka vastaa niiden työmäärää, panoksia ja etuja; tai
- d) tutkimusorganisaatiot tai -infrastruktuurit saavat markkinahintaa vastaavan korvauksen niiden toiminnasta syntyvistä ja osallistuville yrityksille myönnettävistä immateriaalioikeuksista tai immateriaalioikeuksista, joihin osallistuvat yritykset saavat käyttöoikeudet.

Tarkoituksena on, että määrärahaa voisi käyttää tiedonannon 2.2.2 kohdan mukaiseen yhteistyöhön.

**12 §. Valtionapuviranomainen.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että säädöksessä tarkoitettujen valtionavustusten osalta maa- ja metsätalousministeriö toimii valtionapuviranomaisena.

**13 §. Avustuksen saaja.** Asetusehdotuksen 13 §:n mukaan avustusta voitaisiin myöntää julkis- tai yksityisoikeudelliselle oikeushenkilölle. Oikeushenkilöitä avustuksen saajina rajoittaa käytännössä asetusehdotuksen 4 §:n 4 momentin vaatimus ehdotetun asetuksen soveltamisalaan liittyvästä asiantuntemuksesta ja kokemuksesta. Luonnollinen henkilö ei voisi olla avustuksen saajana. Rahoitettava hanke tai toiminta edellyttää useamman asiantuntijan työtä.

**14 §. Rahoituksen hakeminen.** Pykälässä säädettäisiin rahoituksen hakemisesta.

Asetusehdotuksen 14§:n 1 momentin mukaan valtionavustusta haettaisiin maa- ja metsätalousministeriöltä. Valtionavustuslain 9 §:ssä säädetään, että avustusta haetaan kirjallisesti. Ministeriö vahvistaa erikseen lomakkeen, jolla avustusta haetaan. Lisäksi valtionavustuslain 10 §:n mukaan avustuksen hakijalla on selvittämisvelvollisuus seikoista, joita valtionapuviranomainen tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Valtionavustuslain 37 §:n mukaan valtionapuviranomainen voi antaa tarkempia ohjeita teknisluonteisista yksityiskohdista, jotka koskevat valtionavustuksen hakemista, valtionavustuksen hakijan selvittämisvelvollisuutta, valtionavustuksen saajan kirjanpitovelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista sekä valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista. Valtionapuviranomaisena maa- ja metsätalousministeriö antaisi nämä ohjeet. Ministeriön vahvistamalla lomakkeella hakijoita ohjattaisiin antamaan riittävät tiedot.

Lähtökohtana rahoituksessa olisi julkinen haku ja rahoitus myönnettäisiin hakemuksen perusteella. Hakemuksen liitteenä tulisi olla hankesuunnitelma. Asetusehdotuksen 4 §:ssä säädetään määrärahan käytön yleisistä edellytyksistä. Hakemuksen tulisi sisältää ne tiedot, joita maa- ja metsätalousministeriö tarvitsee yleisten edellytysten arvioimisessa. Jos valtionavustus kohdistuu taloudelliseen toimintaan, tulee hakemuksessa ilmoittaa myös kaikki ne tiedot, joita ministeriö tarvitsee sen varmistamiseksi, että avustus on valtiontukisääntöjen mukainen. Tämä tarkoittaa asetusehdotuksen 7 §:n 1 momentissa mainittuja EU-asetuksia. Tämä tarkoittaa käytännössä, että ministeriön on annettava hakijoille yksityiskohtaiset ohjeet avustuksen hakemisesta. Hakemukset tulisi tehdä ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Lomakkeella ohjattaisiin avustuksen hakijoita antamaan riittävät tiedot.

Hakemuksessa ilmoitettavia tietoja olisivat muun muassa hakijan nimi ja organisaation koko, hankkeen sijainti, hakijan toimintasuunnitelma ja vahvistettu talousarvio sille vuodelle, jolle avustusta haetaan; haettavan avustuksen suuruus ja selvitys hankkeeseen haetuista muista julkisista tuista; hankesuunnitelma, joka sisältää hankkeen alkamis- ja päättymispäivän. Jos kyseessä on de minimis –asetuksen nojalla myönnettävä tuki, hakemuksessa tulisi antaa tiedot hakijan kolmena edellisenä vuonna vastaavantyyppisiin

hankkeisiin saamista julkisista avustuksista. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan sekä maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 6 kohdan mukaisesti tukea ei saa myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle. Tämän valvomiseksi hakijan olisi pyydettäessä toimitettava hakijan viimeksi päättynyttä tilikautta koskeva toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus.

Valtionavustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan tahon kanssa, jos valtionavustus myönnetään käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen, valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus valtionavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa tai hanketta toteuttavan tahon kanssa. Tällöin hakijan tulisi toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle hakijan ja mahdollisen valtionavustuslain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun avustuksen siirronsaajan yhteystiedot ja vastuuhenkilöt.

**15 §. Selvitys rahoituksen käytöstä.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että selvitys rahoituksen käytöstä tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle kolmen kuukauden aikana toiminnan päättymisestä. Tässä noudatettaisiin tavanomaisia maa- ja metsätalousministeriön avustusten raportointiin liittyviä käytäntöjä. Rahoituksen kohdentumisen varmistamiseksi raportoinnin yhteydessä tulee lisäksi toimittaa tilintarkastajan lausunto siitä, onko avustus käytetty avustuspäätöksen mukaisesti ja siitä, ovatko avustuksen myöntäjälle annetut tiedot varojen käytöstä yhtäpitävät avustuksensaajan kirjanpidon kanssa.

**16 §. Voimaantulo.** Asetus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan x.xx.2020 ja se olisi voimassa 31.12.2025 saakka. Asetuksen soveltamisalaan liittyvä määräraha osoitettaisiin vuosittain valtion budjetissa ja se on kolmivuotinen siirtomääräraha. Asetus on voimassa 31.12.2025 saakka, joka kattaa vuoden 2023 talousarvion kolmivuotisen siirtomäärärahan voimassaoloajan.

## **8. Asetuksen valmistelu:**

Asetusluonnosta on valmisteltu virkатыönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asetuksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta...

Asetusehdotuksesta on pyydetty yritystukineuvottelukunnan lausunto.